

Acta sanctorum

quotquot toto orbe coluntur, vel a catholicis scriptoribus celebrantur, quae
ex Latinis et Græcis, aliarumque gentium antiquis monumentis

Quo dies tertius et quartus continentur

Bolland, Johannes

Parisiis et Romae, 1866

Caput I. Francisci vita sæcularis et libra: conversio ejus ad pietatem miris
modis promota.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72907](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72907)

A tunc fuerit depositum, et an ibidem hodieque sua carne integrum et in pedes erectum supersit; an contra jaceat resolutum in cineres, gravissima est inter ejusdem Sancti sectatores controversia, in *Analectis fusiis tractanda.*

In eadem basilica Sancti corpus mansit, tam hic quam a ibi

an gaudet?

727 De eodem sacro thesauro in ista ecclesia suo tempore asserto hæc subdit biographus secundus: Porro, sicuti gloriosus hic Sanctus multis in vita claruerat miraculorum prodigiis, sic et a die transitus sui usque in præsens ad ipsius patrocinia, non solum in loco, ubi preciosos ossium suorum thesaurus reconditur; verum etiam quacumque parte terrarum pie et fideliter implorata, innumeris miraculis choruscare se, gaudeat * Ecclesia. Nam cæcis et surdis, mutis et claudis, ydropicis et paraliticis, demoniacis et leprosis, naufragis et captivis omnium ipsius meritis ægritudinum, necessitatum seu periculorum remedia conferuntur. Sed et multi mirifice mortui suscitantur, operante hæc omnia virtutis Altissimi magnificentia, cui soli est omnis honor et gloria per infinita seculorum secula. Amen. Sic clauditur in codice nostro hoc anonymi Opusculum, nisi quod ibidem sequatur initium Evangelii, quod in Missa S. Francisci legitur, nimirum ex *Matthæo*: In illo tempore respondens Jesus dixit: Confiteor tibi, Pater, Domine cæli et terræ, quia abscondisti hæc a sapientibus, et revelasti ea parvulis. Et reliqua. Igitur Pater etc.

miracula clari.

728 Tres Socii quoque post breviter relatum sacri corporis translationem, concessunq; a Gregorio sæpe dictæ ecclesiæ immunitatis privilegium, elucubrationi suæ finem imponunt, coronidis loco addentes, multos post S. Francisci obitum viros nobiles ac litteratos, atque utriusque sexus et omnis conditionis viros ac mulieres, Ordinibus ab illo institutis se subdidisse. Isdem fere verbis, quibus biographus secundus, S. Bonaventura caput 13 Vitæ terminavit; sed adjunxit caput 16 et ultimum, in decem §§ partitum, in quibus aliqua ex probatis... miracula, ut ipsemet ibidem præfatur, recensuit, quæ apud nos recusa legi poterunt. Interim ego, cum quatuor Vitas, quas illustrandas suscepi, in hoc Commentario jam percurrerim, ex illis tres cum adjectis pro more nostro Annotatis, subnecto; deinde ceteram Gloriam posthnam et *Analecta daturus.*

VITA PRIMA INEDITA,

Auctore Thoma de Celano, Sancti discipulo.

C Ex codice Ms. Longi-pontis, Ord. Cisterciensis.

PROLOGUS.

Biographus fidem in scribendo, scribendi auctorem et Operis ordinem exponit.
* capio
a

Actus et Vitæ beatissimi patris nostri Francisci pia devotione, veritate semper prævia et magistra, seriatim cupiens * enarrare: et quia omnia, quæ fecit et docuit, nullorum ad plenum tenet memoria, ea saltem, quæ ex ipsius ore audivi, vel a fidelibus et probatis testibus intellexi, jubente domino et glorioso Papa Gregorio a, prout potui, verbis licet imperitis, studui explicare. Sed utinam ejus merer esse discipulus, qui semper locutionum vitavit ænigmata, et verborum phaleras ignoravit! In tribus quoque Opusculis divisi omnia, quæ de ipso Beato colligere potui, per singula capitula universa distinguens, ne varietas rerum gestarum confunderet ordinem, et in dubium adduceret veritatem b. Primum itaque Opus historiæ ordinem servat, ac puritati beate conversationis et vitæ suæ, sanctisque moribus et salutaribus documentis ejus potissimum dedicatur. In quo etiam miracula pauca de multis, quæ, ipso vivente in carne, Dominus Deus noster per eum operari dignatus est, inseruntur. Secundum autem Opus a penultimo vitæ suæ anno usque ad felicem ipsius obitum gesta

b

narrat. Tertium vero miracula multa continet, et plura tacet; quæ cum Christo regnans in cælis gloriosissimus Sanctus operatur in terris. Reverentiam quoque refert, honorem, laudem et gloriam, quam ei felix Papa Gregorius, et cum eo universi Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales devotissime persolvunt, eum in Sanctorum catalogo conscribentes. Gratias omnipotenti Deo, qui semper in Sanctis suis admirabilem et amabilem se ostendit c.

AUCTORE
THOMAS CELANO.

ANNOTATA.

a Nimirum Gregorio IX, qui ante Pontificatum Hugo vel Hugolinus dictus, et Cardinalis Ostiensis erat, S. Francisco amicissimus vixit, eumque biennio post illius mortem Sanctis sollemniter adscripsit. Ad Commentarium § 1, ubi hujus Vitæ auctorem diximus Thomam de Celano, seu Celanensem, et tempus, quo eam composuit, docuimus.

b Per tria Opuscula tres designat libros, qui singuli in plura capita, sed sine titulis, sunt divisi. Ego pro more nostro plura faciam capita, adjectis titulis, et in margine appostis veterum capitulorum numeris.

c Huic Prologo in codice abbatæ Longi-pontis, ex quo apographum nostrum habemus, præmittetur: Incipit Prologus in Vitam S. Francisci confessoris; in ejusdem fine subdebetur: Explicit Prologus; ac denique sequetur: Incipit Vita S. Francisci confessoris.

LIBER I.

De gestis Sancti usque ad penultimum vitæ annum.

CAPUT I.

Francisci vitæ secularis et libera: conversio ejus ad pietatem miris modis promotâ.

Vir erat in civitate Assisii, quæ in finibus vallis Spoletanæ sita est a, nomine Franciscus b, qui a primævo ætatis suæ anno a parentibus secundum sæculi vanitatem nutritus insolenter, et ipsorum miseram vitam diu imitatus et mores, vanior ipse atque insolentior est effectus. Quoniam hæc pessima consuetudo apud eos, qui Christiano censentur nomine, sic undique inolevit, et perniciose doctrina hæc, velut lege publica, ita ubique firmata est et præscripta, ut ab ipsis cunabulis remissæ nimis et dissolute filios suos studeant educare. Primo namque cum fari vel balbutire incipiunt, turpia quædam et execrabilia valde signis et vobis edocentur nondum * nati: et cum tempus ab lactationis advenit, quædam luxu et lascivia plena non solum fari, sed et operari coguntur. Non audent aliquis illorum, ætatis timore coactus, honeste se agere, quoniam ex hoc duris subjacet disciplinis. Ideo bene ait secularis poeta: Quia inter exercitationem parentum crevimus, ideo a pueritia nos omnia mala secuntur *. Testimonium hoc verum est, cum eo inimiciora sint filiis vota parentum, quo cessere felicitas. Sed et cum paulo plusculum ætate profecerint, se ipsis interpellantibus, semper ad deteriora opera dilabuntur. Ex vitiosa namque radice arbor vitiosa succrescit; et quod semel male depravatum est, vix reduci potest ad regulam æquitatis. Cum vero adolescentiæ portas cœperint introire, quales eos fieri arbitraris? Tunc profecto omni genere fluitantes, eo quod liceat eis explere, quod libet, omni se studio tradunt flagitiis deservire. Sic enim voluntaria servitute servi effecti peccati, arma iniquitatis exponunt omnia membra sua, et nihil in se Christianæ religionis in vita seu in moribus præferentes, solo Christianitatis nomine se tenentur.

CAP. I.
Franciscus Assisii in Umbria a parentibus male educatus.
a b

F

* vixdam

* sequuntur

2 Simulant

AUCTORE
THOMAS CELAN.
et usque ad
annum 25
etatis suæ
factus vitio-
sior,

2 Simulant miseri plerumque, se nequiora fecisse, quam fecerunt, ne videantur abjectiores, qui innocentes existunt. Hæc sunt misera rudimenta, in quibus Homs iste, quem Sanctum hodie veneramus, quoniam vere Sanctus est, a pueritia versabatur, et fere usque ad vigesimum quintum annum ætatis suæ tempus suum miserabiliter perdidit et consumpsit. Immo supra coætaneos suos in vanitatibus male proficiens, incensor malorum et æmulator stultitiæ abundantius existebat: admirationi omnibus erat, et in pompa vanæ gloriæ præire cæteros nitebatur. In jocis curiosis, in scurrilibus et inanibus verbis, in cantilenis, in vestibus mollibus et fluidis; quia prædives erat, non avarus, sed prodigus; non accumulator pecuniæ, sed substantiæ dissipator; cautus negotiationum, sed vanissimus dispensator: homo tamen humanius agens, habilis et affabilis multum, licet ad insipientiam sibi, quoniam multi ad hoc post ipsum abibant factores malorum et criminum incitatores: sicque constipatus agminibus iniquorum sublimis et magnanimis incedebat, tunc agens per medium Babylonis platearum, quo usque respiceret de cælis Dominus, et propter nomen suum longe faceret furorrem suum ab eo, et infrenaret os ejus laude sua, ne penitus ireretur. Facta est B proinde super eum manus Domini, et immutatio dexteræ Excelsi, ut per eum daretur peccatoribus fiducia in gratiam respirandi, et conversionis ad Deum fieret ad exemplum.

II.
incidit in mor-
bum, ex quo
convalescens,
mellora medi-
tatur;

C

5 Enimvero cum adhuc Vir ille juvenili calore fervesceret in peccatis, et lubrica ætas ad explenda juvenilia jura ipsum impelleret insolenter, ac mansuescere nesciens, antiqui serpentis esset virulentia concitatus, adest subito divina ultio, vel unctio super eum. Et aggreditur primo sensum erroneum revocare, animo angustiam et corpori molestiam inferendo, juxta illud Propheticum: « Ecce ego » sepiam viam tuam spinis, et sepiam eam mace-ria d. » Sicque diu infirmitate attritus, ut meretur pervicacia hominum, qua vix nisi supplicii emendatur, cœpit intra se alia solito cogitare: cumque jam paululum respirasset, et baculo sustentatus, causa recuperandæ sanitatis cœpisset huc atque illic per domicilium ambulare, die quadam foras exivit, et sancto adjacentem planiciem cœpit curiosius intueri: sed pulchritudo agrorum, amœnitas, et quidquid visu pulchrum est, in nullo potuit eum delectare. Mirabatur propterea subitam sibi * im-
mutationem, et prædictorum amatores stultissimos reputabat. Ab ea itaque die cœpit seipsum vilescere sibi, et in contemptu quodam habere, quæ prius in admiratione habuerat et amore.

* an sui ?

C
sed mox ad
pristinam con-
versus, in
Apuliam mi-
litarum ire
statuit:

4 Non plene tamen et vere; quia nondum solutus erat a vinculis vanitatum, nec perversæ servitutis jugum excusserat de cervice. Gravissimum enim est assueta relinquere, et animo semel injecta non de facili enervantur. Recurrit animus longo tempore segregatus ad rudimenta principii, et assiduitate plerumque vitium vertitur in naturam. Tentat proinde Franciscus divinam fugere manum, et paternæ correctionis paulisper oblitus, ardentibus sibi prosperis, cogitabat, quæ sunt mundi. At ignorans consilium Dei, de gloria et seculi vanitate facturum adhuc maxima se, promittit. Nam nobilis quidam civitatis Assisii militariibus armis se non mediocriter præparat, et inanis gloriæ vento inflatus, ad pecuniæ vel honoris agenda lucra iturum in Apuliam se, spondidit. Quibus auditis, Franciscus, quia levis animo erat, et non modicum audax, ad eundem conspirat cum illo, generis nobilitate impar, se magnanimitate superior, pauperior divitiis, sed profusior largitate.

sed ab hoc con-
silio per som-
nium revoca-
tus,

C

5 Nocte igitur quadam, cum ad hæc consummanda tota se deliberatione dedisset, et desiderio æstuans ad iter agendum anhelaret, qui percusserrat eum in virga justitiæ, per visionem nocturnam visitat eum in dulcedine gratiæ: et quia gloriæ cupidus erat, gloriæ fastigio eum allicit et exaltat.

Videbatur ei namque domum suam totam habere D plenam militariibus armis, sellis scilicet, clypeis, lanceis, et cæteris apparatus; gaudensque plurimum, quid hoc esset, secum tacitus mirabatur. Non enim consueverat talia in domo sua videre, sed potius pannorum cumulos ad vendendum. Cumque ad subitum rerum eventum stuperet non modicum, responsum est ei, omnia hæc arma sua fore, militumque suorum. Expergefactus quoque, animo gaudenti mane surrexit, et præsagium magnæ prosperitatis reputans visionem, prosperum futurum iter suum in Apuliam, securatur. Nesciebat enim, quid diceret, et munus sibi de cælo datum adhuc minime cognoscebat. In eo tamen pendere poterat, visionis hujus suam interpretationem non esse veram, quia, licet satis rerum gestarum utcumque similitudinem contineret, tamen animus ejus non circa talia solito lætatur. Vim namque sibi temerè quandam facere oportebat, ut cogitata perliceret, et iter concupitum effectui manciparet f. Et quidem pulchre satis primo de armis fit mentio, et opportune multum arma traduntur contra fortem armatum Militi pugnaturo, ut quasi alter David in nomine Domini Dei exercituum ab inveterato inimicorum opprobrio liberet Israele.

III.
assiduis præ-
cibus, maxime
in quadam
crypta volun-
tatem Dei
exquiri,

g

E

6 Immutatus quoque, sed mente, non corpore, ire in Apuliam jam recusat, et voluntatem suam studet dirigere ad divinam; sicque parumper a seculari tumultu se subtrahens et negotio, studet in interiori homine recondere Jesum Christum g. Abscondit velut prudens negotiator margaritam inventam oculis illis, et occulte nititur eam, venditis omnibus, comparare. Nam, cum vir quidam in civitate Assisii magis inter cæteros sibi dilectus existeret, unius quidem cum eo erat ætatis, et assidua familiaritas mutæ dilectionis ad communicanda secreta sua ipsi præberet ausum, eum ad loca remota et apta consiliis sæpius perducebat, quemdam thesaurum pretiosum et magnum se, asserens, invenisse. Exultat homo ille, ac de auditis existens sollicitus, libenter cum eo graditur, quotiens advocatur. Crypta quædam erat juxta civitatem, ad quam frequenter euntes, de thesauro mutuo loquebantur. Intrabat Vir Dei, qui Sanctus jam sancto proposito erat, cryptam illam, socio deforis expectante, et novo ac singulari perfusus spiritu, Patrem suum in abscondito exorabat. Gestiebat, neminem scire, quid ageret intus, et occasione boni melius sapienter occultans, solum Dominum in suo sancto proposito consulebat. Orabat devotus, ut Deus æternus et verus dirigeret viam suam, et suum illum doceret facere voluntatem. Maximam sustinebat animi passionem, et donec opere completeret, quod conceperat, corde quiescere non valebat. Cogitationes variæ sibi invicem succedebant, et ipsarum importunitas eum duriter perturbabat. Ardebat intus igne divino, et conceptum ardorem mentis celare deforis non valebat. Penitebat eum, peccasse tam graviter, et offendisse oculos Majestatis, nec jam mala præterita seu præsentia delectabant; sed nondum receperat plene continendi fiduciam a futuris. Propterea cum foras revertebatur ad socium, ita erat labore confectus, ut alius exiens, alius videretur intrans.

etque divini-
tus cognita,
miræ exultat.

h

7 Quadam vero die, cum Domini misericordiam plenissime invocasset, ostensum est ei a Domino, quid ipsum agere oporteret h, tantoque deinceps repletus est gaudio, quod non se capiens præ lætitia, etiam nolens ad aures hominum aliquid eructabat. Sed, licet præ magnitudine inspirati amoris silere non posset, cautius tamen aliquid et in ænigmate loquebatur. Sicut enim speciali amico, ut dictum est de thesauro abscondito, sic et cæteris loqui figuratiter nitebatur. Dicebat, se in Apuliam nolle ire; sed in patria, promittebat, nobilia et ingentia se facturum. Putabant homines, quod uxorem ducere vellet, ipsumque interrogantes dicebant: Uxoremne ducere vis, Francisce? Qui respondens

A respondens, aiebat : Nobiliorem et pulchriorem sponsam, quam umquam videritis, ducam, quæ cæteris forma præmineat, et sapientia cunctis excellat. Et quidem immaculata Dei Sponsa est vera religio, quam suscepit, et thesaurus absconditus est regnum cælorum, quod tanto desiderio exquisivit, quia necessario erat omnino vocatio Euangelica in eo explenda, qui Euangelii erat minister in fide et veritate futurus.

ANNOTATA.

a De Assisio, S. Francisci patria, plura vide in Commentario prævio num. 55 et 56.

b JOANNES prius vocatus est a matre (nempe in baptismo) a patre vero tunc redeunte a Francia, in cujus absentia natus erat, FRANCISCUS est postmodum nominatus, inquit Tres Socii in Appendice num. 2. Consule Commentarium prævium num. 72 et sequentibus. Ibidem etiam § 5 multa diximus de adjunctis illius natiuitatis, baptismi et parentibus, quæ hic non repetemus. Natiuitatem vero ipsam ad annum 1182 verisimillime referendam statuimus.

c Hæc, æque ac præmissa, Thomæ Celanensis de iuvene Francisco dicta paulo mitius exponenda sunt ex Tribus Sociis et S. Bonaventura, quorum hic in Vita num. 6 negat, ipsum inter lascivos iuvenes, quamvis (esse) effusus ad gaudia, post carnis petulantiam abiisse; illi vero num. 5 asserunt, eundem nec verbum injuriosum vel turpe cuiquam dicere voluisse, nec turpia sibi dicentibus... respondere, ut propterea quasi per totam provinciam esset omnibus admirationi. Consule Commentarium prævium num. 78 et sequentibus.

d Osee cap. 2, v. 6.

e S. Bonaventura num. 8 et 9 nocturnæ visioni, quæ subditur, præmittit piam S. Francisci in ege- num virum nobilem largitatem, cujus præmium eandem visionem fuisse, existimat.

f Hæc omnia paulo aliter narrat S. Bonaventura loco mox citato; ac in eo maxime discrepat, quod Sanctum per visionem illam non revocatum a militia, sed ad eam incitatum fuisse affirmet; deinde vero num. 10 referat aliud divinum somnium, quo ipsum militandi desiderio vale dixisse, asserit; quod secundum somnium cum ignoraret Celanensis, tam subitæ mutationis causam nequivit assignare. Ad Commentarium prævium num. 94 et sequentibus, ubi etiam de biographorum hac in parte dissonantia plura leges.

g Inserenda hic sunt, quæ tradunt Tres Socii in Appendice num. 7 de mirabili dulcedine spiritus, quam Deus illi paucis diebus, postquam Assisium redierat, in media sociorum suorum turba pompa- que infudit, quæque velut ultimam eidem ad sanctio- rem vitam stimulum incussit. Inserenda sunt et alia, apud eosdem Socios legenda.

h Seu rectius : Ostendit ei Dominus, quod sibi (id est, eidem Francisco) diceretur in proximo, quid ipsum agere oporteret; uti diserte dicunt Tres Socii, qui prætermissa a Celanensi suppleverunt. Quo tamen modo id fuerit ipsi ostensum a Domino, nec illi exponunt. An forte in apparitione Jesu Christi, quam memorat S. Bonaventura in Vita num. 12, sed gestis jam relatis præponit? Forte tamen Celanensis vocem Crucifixi in ecclesia S. Damiani, quam ipse non retulit, cum alia priori confudit. Vide mox dicenda ad caput sequens.

CAPUT II.

Prosecutio conversionis : certamina Sancti cum patre, cui omnia abdicat, etiam vestimenta.

IV. Pecuniam, quam e pannis et equo venditis con-

licere de cætero facere moram; quia lethalis morbus ubicumque jam in tantum excreverat, et multorum sic omnes occupaverat artus, ut, aliquantisper medico retardante, arriperet vitam, vitali spiritu intercluso a. Surgit proinde, et signo sanctæ Crucis se muniens, præparato equo, super eum ascendit, assumptisque secum pannis scapularis b ad vendendum, ad civitatem, quæ Fulgineum c vocatur, festinus devenit. Ibi ex morte venditis omnibus, quæ portabat, caballum, cui tunc incederat felix Mercator, assumpto pretio, derelinquit. Regressusque inde, depositis sarcinis, quid ageret de pecunia, religiosa mente tractabat. Mirum in modum mox totus in Dei opere conversus, gravatum valde se sentiens, pecuniam illam una hora portare, ac velut arenam reputans omne illius emolumentum, ad deponendam illam cito festinat. Cumque versus civitatem Assisii remearet, reperit juxta viam quandam ecclesiam, quæ in honorem sancti Damiani fuerat antiquitus fabricata, quæ casum proximum ex virtute nimia minabatur d.

9 Ad quam novus Christi Miles adveniens, pietate tante necessitatis commotus, cum timore ac reverentia introivit : et invento illic quodam paupere sacerdote, magnaque cum fide osculatis ejus manibus sacris, pecuniam obtulit ei, quam portabat, et propositum suum per ordinem enarravit. Obstupefactus sacerdos, et ultra, quam credi potest, subitam rerum conversionem admirans, quæ audiebat, credere recusavit. Et, quia putabat, illud sibi, noluit apud se oblatam pecuniam retinere. Viderat enim eum, ut ita dicam, pene altera die enormiter vivere ultra cognatos et notos, et supra ceteros suam stultitiam exaltare. At ipse pertinacius insistens, verbis suis fidem facere nitebatur, orans enixius et deprecans sacerdotem, ut eum secum morari pro Domino pateretur. Acquievit tandem sacerdos de mora illius : sed timore parentum pecuniam non recepit e. Quam verus Contemptor pecuniarum in quamdam fenestram f projiciens, de ipsa velut de pulvere nunciavit. Cupiebat enim possidere sapientiam, quæ est auro melior, et prudentiam acquirere, quæ pretiosior est argento.

10 Moram igitur faciente in prædicto loco Servo Dei excelsi, pater ejus circuit usquequaque sedulus, tamquam explorator, seire cupiens, quid de Filio actum sit. Et dum intellexisset, eum in loco jam dicto taliter conversari, tactus dolore cordis intrinsecus, ad subitum rerum eventum turbatus est valde nimis : convocatisque amicis ac vicinis, citissime cucurrit ad locum, in quo Dei Famulus morabatur. At ipse, quia novus athleta Christi erat, cum audiret persequentium minas, ac eorum præsentire adventum, dare locum iræ volens, in quamdam occultam caveam, quam ad hoc ipsemet paraverat, se mergebat. Erat in domo fovea illa uni tantum forte cognita soli, in qua per mensem unum sic continuo latitavit, cum ad causam humanæ necessitatis egredi vix auderet. Cibus siquando dabatur, in fovea occulte edebat eum clam, festinum quia ei impendebatur obsequium : oransque orabat jugiter lacrymarum imbre perfusus, ut liberaret eum Dominus de manibus persequentium animam suam, et ut pia vota sua benigno favore completeret, in jejuniis et fletu exorabat clementiam Salvatoris, et de sua diffidens industria, totum jactabat in Domino cogitatum. Et licet esset in fovea et in tenebris constitutus, perfundebatur tamen indicibili lætitia quadam, hactenus inexpectata, in qua totus ignescens, relicta fovea, palam se persecutorum exposuit maledictis.

11 Surrexit itaque protinus impiger, festinus et alacer, et ad præliandum pro Domino scutum fidei proferens, magnæque fiduciae armis munitus, versus civitatem aggressus est viam, et divino calore succensus, cepit semetipsum segnitiei et ignavia plurimum incusare. Quo viso, cuncti, qui nove- rant eum, comparantes ultima primis, cæperunt illi

AUCTORE
THOMA CELAN.
fecerat,
an statuit?

a

b

c

d

conatur im-
pendere ad
reparandum
S. Damiani
ecclesiam,
E

e

f

v.
apud quam
dum a patre
queritur, in
cavea per
mensem lati-
tat.

F

Hinc in civi-
tatem palam
prodiens, a
civibus affec-
tur contume-
liis,

illi